

Foc amic

written by Joan Fonollosa | 3 de desembre de 2021

Que estem en guerra, ja ho sabem. Que en aquesta guerra el front de la llengua és un dels que més durament ataca l'enemic, també. I que amb aquests atacs enderroqui algunes de les nostres defenses fa mal, però és el que toca. El que realment emprenya és que això ho faci gent que se suposa que estan a la mateixa trinxera que nosaltres, el foc amic.

L'Institut d'Estudis Catalans, i concretament la secció filològica, hauria de ser el nostre gran baluard en aquest front, però ja fa temps que fluixeja més el compte. Tots recordem encara l'atzagaiada amb els accents diacrítics, gràcies a la qual és ortogràficament correcte escriure "la dona del meu fill em dona uns nets molt nets". Jo no sé a vostès però això, escrit així, a mi em fa mal als ulls. Encara sort que Déu i el món es van salvar.

La darrera, almenys que jo sàpiga, és la incorporació al diccionari normatiu dels mots cribratge –amb dues erres, per fer-ho fàcil– i cribrar. Vegem-ne les definicions que en dona (ui, perdó, en dona) el diccionari de l'IEC:

cribratge

m. [BI] [MD] Recerca sistemàtica indiscriminada que s'aplica a un conjunt d'elements per tal de descobrir-hi els que tenen una particularitat específica.

cribrar

v. tr. [BI] [MD] Sotmetre (un conjunt d'elements) a un procés de cribratge.

Comencem malament: resulta que el verb deriva del substantiu i no a l'inrevés. El més normal hauria estat que "cribratge" es definís com ara acció i efecte de cribrar, i aquest verb derivés del substantiu *criba...* que segons el mateix diccionari no existeix en català (no sé si faig bé dient-ho, no és

prudent donar idees a segons qui).

En realitat es tracta d'un escandalós calc del castellà on sí que existeixen les tres paraules i amb aquest ordre lògic: *criba* (instrument), *cribar* (fer-lo anar) i *cribaje* (acció i efecte de *cribar*). Es veu que, aprofitant la pandèmia, es fa passar bou per bèstia grossa. Això sí: amb una segona erra després de la be perquè no es noti tant i quedi més... puc dir *pijo*?

El més greu és que, com és normal en un tema d'aquestes característiques, aquesta mateixa seqüència lògica també existeix en català: garbell, garbellar, garbellada. És més, hi ha tot un seguit de mots d'aquesta família: garbella, garbelladura, garbellament, garbelleres, fins i tot garbellet, que és un parany per a caçar ocells. Mirem les definicions que en dona (tornem-hi, en dona) el diccionari:

garbell

1 m. [LC] Estri que consisteix en un receptacle el fons del qual és ple de forats iguals, que serveix per a separar objectes de grandor desigual, deixant passar els uns i retenint els altres.

2 m. [IQ] Màquina que es fa servir per a garbellar sòlids granulats.

garbellar

1 v. tr. [LC] [AGA] Passar pel garbell. *Garbellar cereals, llegums.*

garbellada

1 f. [LC] Acció de garbellar.

garbellament

m. [LC] [AGA] Acció de garbellar; l'efecte.

garbelladura

1 f. [IMI] Garbellament .

2 f. pl. [LC] [AGA] Pedres, terra, etc., que resten en el

garbell per no haver passat pels forats.

I el pitjor de tot: al mateix diccionari hi trobem aquestes segones accepcions:

garbellar

2 v. tr. [LC] per ext. *Ell barreja mentides amb veritats: cal garbellar el que diu.*

garbellada

2 f. [LC] per ext. *Amb una primera garbellada els cent candidats han quedat reduïts a vint.*

Ara podem dir això mateix d'aquesta altra manera: *Amb un primer cribratge els cent candidats han quedat reduïts a vint.* No hi ha dubte que queda molt més *in*.

Tant costava afegir una nova accepció a garbellar? Una cosa com ara:

garbellar: Aplicar una recerca sistemàtica indiscriminada a un conjunt d'elements per tal de descobrir-hi els que tenen una particularitat específica.

Aleshores ni tan sols caldria tocar res en els mots garbellar o garbellada; només, si es volgués es podria afegir això:

garbelladura: Elements d'un conjunt que tenen la particularitat específica cercada en garbellar-lo.

Per què incloure aquests mots estranys, difícils de pronunciar, quan tenim uns mots ben nostrats, bonics i exactament amb el mateix significat? Potser perquè són "massa diferents" del castellà?

Em fa l'efecte que la secció filològica de l'IEC està demanant a crits un cribratge.